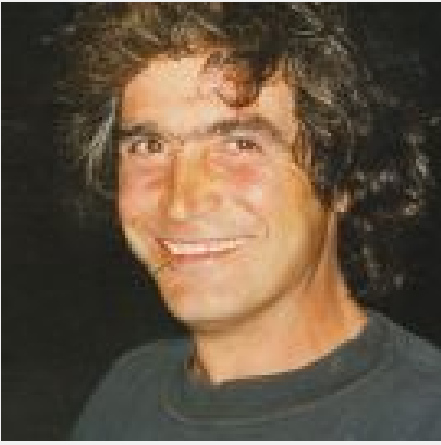

Γράφει ο **Κώστας Παπαδάκης**

Ο τελευταίος αποχαιρετισμός στον Μάκη Σέρβο ήταν πραγματικά εντυπωσιακός και θα ήταν πολύ περισσότερο αν το επέτρεπαν οι καιρικές συνθήκες και όλη η συγκυρία που έχει διαμορφωθεί τους τελευταίους μήνες.

Ακόμα, αν είχαμε κατακτήσει τόσα χρόνια ουσιαστικά και όχι μόνο τυπικά το δικαίωμα της πολιτικής κηδείας, δηλαδή την θεσμοθέτηση ανάλογου κύρους τελετουργικού και την εξασφάλιση χώρων ανοιχτών ή κλειστών για την διενέργεια των σχετικών εκδηλώσεων και όχι απλά την ανοχή τους.

Εναπόκειται στο περιβάλλον των εκάστοτε εκλιπόντων ο τρόπος υλοποίησης της επιθυμίας τους. Και στις περισσότερες περιπτώσεις με την ευχή να μην βρέχει διότι δεν υπάρχουν κλειστές αίθουσες. Κανείς Δήμος και καμία κυβέρνηση δεν έχει μεριμνήσει για να υλοποιήσει ουσιαστικά τον θεσμό αυτόν. Και όπως είναι επόμενο, καμία λαϊκή παράδοση δεν έχει ακόμα διαμορφωθεί ώστε να έχει δημιουργήσει μια πολιτιστική τυπολογία που να αποτελεί τη βάση της απαιτούμενης τελετής, να αποδίδει την απαιτούμενη κοινωνική τιμή στο νεκρό και να απελευθερώνει τη συναισθηματική φόρτιση του πόνου για την απώλεια, όπως επιτηδευμένα πράττει εδώ και αιώνες η εκκλησία και φυσικά υπερισχύει ακόμα.

Ο Μάκης ήταν ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα της εποχής του, ακατάβλητος και αδιαπραγμάτευτος στις πολιτικές του αρχές και ταυτόχρονα αξιαγάπητος από φίλους και αντιπάλους. Είχα την τύχη να τον γνωρίσω πριν από 42 χρόνια, όταν ήμουν ακόμα μαθητής και να διατηρήσω μία σχετικά στενή σχέση για πολλά χρόνια. Αμφιβάλλω αν αισθάνθηκα τόση αγάπη για άλλον συναγωνιστή στα χρόνια της διαδρομής μου στο κίνημα. Και δεν είμαι ο μόνος.

Τι ήταν αυτό που την γεννούσε: Από την μία η εμφανέστατη συνέπεια και στοχοπροσήλωσή του στην αδιαπραγμάτευτη πολιτική του απαίτηση για την ύπαρξη διακριτού πόλου της επαναστατικής αριστεράς. Η συνείδησή του αυτή, παρά το γεγονός, ότι δεν υπήρξε ποτέ φιλικά προσκείμενος σε εκλογικά εγχειρήματα και μετωπικές συγκροτήσεις τέτοιου τύπου, ήταν ολοφάνερη στις επιλογές των κοινωνικών μετώπων που άνοιγε και υπηρετούσε με συνέπεια τις δεκαετίες της μεταπολίτευσης.

Κώστας Παπαδημιτρίου, Μάκης Σάββας

Από την άλλη

μεριά, το γεγονός ότι ενώ ήταν μία χαρακτηριστική φιγούρα στρατευμένου αριστερού αγωνιστή της εποχής του, στην συμπεριφορά του και την προσωπική του ζωή ήταν το εντελώς αντίθετο από το μοντέλο του γκωσιστικού μιλιταντισμού που γνωρίσαμε στα καλούπια όλου του φάσματος της αριστεράς και ιδίως της εξωκοινοβουλευτικής. Ο Μάκης μπορεί να ήταν συνεπής σε αυτά που πίστευε και υποστήριζε, δεν ήταν όμως καθόλου σεχταριστής και δεν ήταν καταπιεστικός ή πατερναλιστικός. Είχε την ικανότητα να μην μετατρέπει σε αγγαρεία την διάθεση του κάθε συναγωνιστή του να προσφέρει στο κίνημα, απολάμβανε τις χαρές της ζωής παράλληλα με την πολιτική του δράση και το απέπνεε αυτό και σε όλους τους γύρω. Και αυτή η χαλαρότητα σε αρμονικό συνδυασμό με τις αρχές και την συνέπειά του ήταν που τον έκανε ιδιαίτερα αγαπητό.

Εκτός από την Ο.Π.Α. την «Ομάδα Συντρόφων Άκρας Αριστεράς», την «Επιτροπή για τον Στρατό», ήταν παρών και σε κάθε σημαντική διαδικασία των Εργατικών Συσπειρώσεων και των Αριστερών Συσπειρώσεων Φοιτητών, αλλά και σε διάφορες προσπάθειες κεντρικής πολιτικής συγκρότησης της εξωκοινοβουλευτικής αριστεράς και αργότερα στο «Δίκτυο». Σε κάθε κινητοποίηση μικρή και μεγάλη, και πάντα από τους πρώτους σε κάθε πρωτοβουλία υπεράσπισης θυμάτων της κρατικής καταστολής, διωκόμενων κλπ.

Ένα άλλο στοιχείο που τον διέκρινε και αποτελεί χαρακτηριστικό του σημάδι ήταν η αίσθηση του μέτρου. Δεν επέτρεπε στον εαυτό του να πείθεται από αιώνιες καθηκοντοκεντρικές αισιοδοξίες, βίωνε πολιτικά και συναισθηματικά τα γυρίσματα των πολιτικών συγκυριών και είναι χαρακτηριστικό, ότι αποφάσισε μόνος του πριν από αρκετά χρόνια να αποσυρθεί από την ενεργό δράση. Το γιατί είναι πολύ εύγλωττο σε όποιον παρακολουθήσει τα βίντεο που ανήρτησε πρόσφατα η «Παντιέρα» με τις τοποθετήσεις του στο Πολυτεχνείο τον Δεκέμβρη 2012, όπου συγκρίνει τους εργατικούς αγώνες της μεταπολίτευσης με τους αντίστοιχους της περιόδου της τοποθέτησής του. Τα διαφορετικά χαρακτηριστικά της εργατικής τάξης, το πολιτικό πάθος χιλιάδων αριστερών που τους οδηγούσε καθημερινά για πολλές ώρες στην Ομόνοια να κάνουν πηγαδάκια, η αγωνιστικότητα των διαδηλωτών τότε σε σχέση με το τώρα, είναι εικόνες που

κάνουν τη διαφορά για όποιον έχει ζήσει τα τότε. Όπως και οι εμπειρίες από την εργατική συνέλευση τις μέρες της εξέγερσης του Πολυτεχνείου, τις εργατικές κινητοποιήσεις της περιόδου της μεταπολίτευσης, την στάση του ΚΚΕ απέναντι στην επαναστατική αριστερά όλα εκείνα τα χρόνια κ.λ.π.

Γάσος Κατανατόφρος, Κώστας Παπαδόπουλος, Μάκης Δερόβος

Η απογοήτευσή του που δεν φάνηκε να ανασχέθηκε ούτε την περίοδο των μεγάλων αντιμνημονιακών αγώνων και με κριτήρια την σύγκριση της μεταπολιτευτικής περιόδου με την περίοδο αυτή δεν είναι και τελείως παράλογη. Ωστόσο δεν κήρυξε ποτέ σάλπισμα ιδιώτευσης, ούτε έλειψε όποτε και όπου του ζητήθηκε. Δεν σαγηνεύτηκε από τις σειρήνες του κυβερνητισμού και του ρεφορμισμού, όπως πολλοί άλλοι με τους οποίους περπατούσε δίπλα ως τότε. Έμεινε μέχρι το τέλος αυθεντικός, ανθρώπινος και γελαστός, αλλά όχι γελασμένος.

Οι άνθρωποι στο πέρασμά τους από τη ζωή χαράζουν τη διαδρομή που αποτυπώνει η προσωπικότητα και το ήθος τους. Δεν κρίνονται ούτε από τις μάχες που κερδίζουν, ή από τις μάχες που χάνουν. Κρίνονται από τις μάχες που επιλέγουν να δώσουν. Και οι μορφές των ανθρώπων που επέμεναν να διαλέγουν τις δύσκολες μάχες δεν υπήρξαν πολλές τις δεκαετίες που ζήσαμε. Είναι συντριπτικά περισσότεροι εκείνοι που επέλεξαν το βόλεμα, την ενσωμάτωση, την καριέρα και τους «ρεαλιστικούς» πολιτικούς δρόμους ή την ιδιώτευση.

Τέτοιοι άνθρωποι όταν φεύγουν πεθαίνει μέσα σου ένα κομμάτι από την ομορφιά που υπήρξε στην ιστορία σου. Ορφανεύεις και το βάρος της πολιτικής σου μοναξιάς γίνεται ασήκωτο στη διαδρομή σου. Το κενό από το φως που σβήνει ξαναφέρνει σκοτάδι.

Δεν υπάρχει πιο ευτυχισμένος άνθρωπος, από εκείνον που φεύγει με την αγάπη και την ευγνωμοσύνη όσων αφήνει πίσω του. Αυτός είναι ο «αξιωμακάριστος» σύμφωνα με όσα έλεγε ο Σόλων στον ανόητο Κροίσο και σύμφωνα με όσα η εκκλησία κατευοδώνει αυτούς που φεύγουν. Ο Μάκης πέτυχε να τον εκτιμάμε όλοι για αυτό που ήταν.

Αντίο Μάκη και σε ευχαριστώ.

Αθήνα, 13/6/2020

Κώστα Παπαδάκης

Αύγουστος 1987, κόμμα της Αριστεράς, Χαλκίδα: Πανεπιστημιακό Συνέδριο Αριστών Ηαλλιάκου, διοργάνωση Αριστέρης Δημοκρατίας Φοιτητών.

Σημείωση Παντιέρας: Άλλες αναρτήσεις για την απώλεια του συντρόφου Μάκη Σέρβου εδώ:

[Έφη Γανιάρη: Λίγα λόγια αποχαιρετισμού για τον πολύτιμο σύντροφο και φίλο Μάκη Σέρβο](#)

[Συγκινητικό τελευταίο Αντίο στην πολιτική κηδεία του Μάκη Σέρβου \(Βίντεο\)](#)

[Ανακοινώσεις οργανώσεων για την απώλεια του σ. Μάκη Σέρβου](#)

[Αποχαιρετούμε τον σύντροφο Μάκη Σέρβο, Πέμπτη 11/6/20 στις 14.30' \(Βίντεο\)](#)